

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Historiae Ecclesiasticae Pars ...

Historiae Ecclesiasticae Pars Secvnda, Qva Continentvr Socratis Scolastici
Constantinopolitani lib. 7. Theodoriti Cyrensis episcopi lib. 5

Christopherson, John

[Köln], 1569

Eusebij Caesariensis de fide Niceae exposita epistola. Capvt XII.

urn:nbn:de:hbz:466:1-12704

pietate, eam cladem illis attulisset, labra vulneribus admo-
 uuit, pro certo persuasus osculo se benedictionem inde hau-
 sturum esse. Conuiuio tandem peracto, alia dona rursus il-
 lis distribuit: quinetiam literas ad prouinciarum præfectos
 dedit, mandauitq; vt certus frumeti numerus uiduis & his,
 quæ perpetuam seruant uirginitatem, quinetiam illis, qui di-
 uinis ministeriis obeundis consecrati sunt, in singulis ciui-
 tatibus quotannis suppeditaretur: eumque non tam egen-
 tium necessitate, quam sua ipsius magnificentia mensus est.
 Huius congiarij tertia pars adhuc suppeditatur: quippe im-
 pius tyrannus Iulianus totum penitus abstulerat ille qui-
 dem, sed qui ei successit in imperio, hoc quod iam suppe-
 ditatur, donari mandauit. Fames enim, quæ tum grassaba-
 tur, subsidia, quæ talibus tribui consueuerant, exigua admo-
 dum effecerat. Quod si congiariū, quod id temporis à Cō-
 stantino donatum erat, triplo maius fuit, quam quod iam
 datur, facile inde quisq;, si modò uoluerit, Imperatoris ma-
 gnificentiam poterit perspicere. Porro autem illud mini-
 mē silentio prætermittendum arbitror. Erant quidem ca-
 lumniandi studio flagrantēs, qui quosdam episcopos accu-
 sabant, & criminationis libellos Imperatori offerebant.
 Ille istis ante concordiam constitutam acceptis, primum
 cum eos vinculo constrinxisset, annuloq; suo obsignasset,
 seruari iussit. Deinde cum concordiam inter eos concili-
 asset, libellos in medium adductos illis ipsis præsentibus,
 igne absumendos curauit, iureiurando adiecto, se ne verbū
 quidem in illis scriptum perlegisse. Nam sacerdotum, in-
 quit, vitia non sunt populo aperienda, ne ille inde causa of-
 fendiculi arrepta, licenter peccare aggrediatur. Quinetiam
 eum hoc quoque adiecisse memorant. Si suis oculis episco-
 pum alienæ vxori stuprum inferre forte videret, facinus il-
 lud nefandum suo paludamento se obtecurum, ne facino-
 ris aspectus, eos qui idem ipsum cernerent, vlla ex parte læ-
 deret. Cum igitur Episcopos ad hunc modum hortatus es-
 set, & sacerdotes Dei tam amplo affecisset honore, singulos
 ad suum gregem redire mandauit.

Eusebij Casariensis de fide Niceæ exposita epistola.

CAPVT XII.

Hoc

HOC loco equidē propter detestabilem nequitia Ari-
 norum, qui nō modò cōmunes patres aspernantur, sed
 suos ipsorū pernegāt. Epistolā Eusebij Cæsariēsis, quā
 de fide cōscripsit, in historia ponere decreui: vtpote qua eo-
 rū rabies perspicuē refutatur. Nā quanq̄ istū velut eiusdem
 cum ipsis doctrinæ fautorē venerātur, tamē eius scriptis ma-
 nifesto cōtradidunt. Scripsit quidē hāc epistolā ad Arianos
 quosdā, qui prodicionem suæ doctrinæ, vti est verisimile, ei
 obiectauerant. Ceterū ipsa epistola multo melius scriptoris
 institutum declarabit.

*Eusebij Episcopi Cæsareæ Palæstina epistola, quā ab vrbe
 Nicæa id temporis ad suos misit, cum magnum &
 celebre illud Conciliū Nicæanum habitū fuit.*

ET si verisimile est, fratres charissimi, ea, quæ de fide ec-
 clesiastica in amplo & frequenti concilio Nicææ co-
 cto, tractata sunt, ad vos antehac perlata esse, præsertim
 eum fama ipsa accuratam rerum gestarum narrationem sua
 celeritate superare soleat, tamen ne veritas, si auditione solū
 ea acceperitis, contrā ac se habeat, vobis nuntietur, primum
 eam fidei formulam, quæ à vobis concilio proposita est, de-
 inde alteram, quam Episcopi, vbi nostris verbis pauca adie-
 cerant, ediderunt, ad vos mittere necesse putauimus. Nostra
 verò formula, quæ tum coram Imperatore nostro sanctissi-
 mo perlecta est, tum recte se habere pro certo explorata, ad
 hunc modum se habet: **FIDES A NOBIS EXPOSITA.** Sicut
 ab Episcopis, qui nos antegressi sunt, accepimus, sicut cum
 fidei fundamenta in nostris animis primum iacta essent,
 cumq̄; lauacro baptismatis abluti essemus, audiuius, sicut
 à diuinis scripturis didicimus, & sicut cum fungeremur
 presbyterio, & cum episcopatum obtineremus, credidimus
 & docuimus, sic etiam iam credentes, nostram fidem vobis
 patefacimus: quæ eiusmodi est. Ea est talis. Credimus in
 vnum Deum, patrem omnipotentem, visibilium omnium
 & inuisibilium creatorem: & in vnum dominū Iesum Chri-
 stum, Dei verbum: Deum de Deo, lumen de lumine, vitā de
 vita, filium vnigenitum, primogenitū omnis creaturæ, ante
 omnia secula ex Deo patre genitū, per quem etiam omnia
 facta sunt: qui propter nostram salutem incarnatus est, & in-
 ter homines versatus: qui passus est, & resurrexit tertia die:
 & ascen-

& ascendit ad patrem, & iterum venturus est in gloria iudicare viuos & mortuos. Credimus etiam in vnum Spiritum sanctum. Et istorum quemq; esse, & existere credimus: patrem, verè patrem esse: filium verè filium: & spiritum sanctum, verè spiritum sanctum: sicut Dominus noster, cum discipulos suos ad prædicandum mitteret, locutus est: Euntes, do- Matt. 28
 cete omnes gentes, baptizantes eos in nomine patris & filij, & spiritus sancti. De quibus confirmamus nos hoc animo esse, sicq; sentire, & sic etiam sensisse, & ad mortem vsque sic sensuros esse, in hac perseveraturos fide, anathemate impiæ cuiq; hæresi denunciato. Atque de istis rebus omnibus nos sincerè & ex animo ita sensisse, ex quo nosmet noscere poteramus, & iam etiam verè, tum sentire, tum dicere, Deum omnipotentem, & dominum nostrum Iesum Christum coram testamur: certaq; demonstratione ostendere possumus, vobisq; ratione persuadere, nos temporibus præteritis ita credidisse: & huic fidei à nobis expositæ congruentia prædicasse, cū hanc fidem exposuissemus, nullus erat contradicendi locus. Quinetiã Imperator ipse noster sanctissimus hanc nostram fidem, veritatē in se cōplecti primus omnium testificatus est: seq; eodem animo esse constanter asseruit: præcepitq; vt omnes eidem assentirentur, decretis eiusdē subscriberent, congruerent cū eisdem, dummodo vna vox, Cōsubstantiale videlicet, ascriberetur: quam quidē ille ipse explicauit ad hunc modū: Cōsubstantiale de corporis affectionibus nō posse intelligi: neq; filium Dei vel diuisione, vel defectione, vt ita dicam, ex patre subsistere. Nam non posse fieri, vt natura, quæ materiæ expers est, quæ sola intelligētia percipitur, quæ corpore vacat, corporeā vllā affectionē in se excipiat: sed eiusmodi res nos diuinis & arcanis verbis debere cōplecti. Sapientissimus quidē & pius noster Imperator de his isto modo philosophatus est. Episcopi autē propter hanc vocē Cōsubstantiale istā fidei formulā ediderūt.

Fidei formula in cōcilio edita. Credimus in vnū Deū, patrē omnipotentem, omniū visibilibium & inuisibiliū creatorē: & in vnum dominū Iesum Christum, filium Dei, genitum ex patre vnigenitū, hoc est ex substantia patris: Deū de Deo, lumen de lumine, Deū verum de Deo vero: genitum, non factū, cōsubstantialē patri, per quē omnia facta sunt, & quæ

THEODOR. HISTOR.

& quæ in cælo, & quæ in terra sunt: qui propter nos, & propter nostram salutem descendit: & incarnatus est: homo factus est: passus est: resurrexit tertia die: ascendit ad cælos: venturus est iudicare viuos & mortuos. Et in Spiritum sanctum. Qui verò dicunt, quòd erat aliquando tempus, cum non esset, & antequam genitus erat, non esset, vel quòd ex nihilo ortus est, vel quòd ex altera subsistentia substantiæ, quàm ex patris genitus, vel quòd conuerti & mutari potest, istis catholica & apostolica Dei ecclesia anathema denunciat. Cum ista formula ab illis præscripta esset, illud ex substantia patris esse: & illud, patri consubstantialem esse, quomodo essent intelligenda, ab eis diligenter quærere cepimus. Vnde quæstiones & responsa nata sunt, rationeq; accuratè peruestigatum, quæ illis verbis subiecta esset sententia. Fatebantur illi ex substantia esse, idem significare, quòd ex patre esse, non tamen partem patris esse. Nobis sane videbatur pulchrum consentire cum patris illius doctrinæ sententia, quæ docet, filium ex patre esse, non tamen partem substantiæ illius esse. Quapropter huic sententiæ etiam à nobis assensum est: neque vocem Consubstantialem reiecimus, propterea quòd pax, tanquam scopus ad intuendum, ante oculos nostros versabatur, & cautio erat à nobis adhibita, ne recta fidei sententia excideremus, Pari ratione, genitum non factum approbauimus. Nam factum, verbum cum cæteris creaturis, quæ per filium factæ sunt, commune esse dixerunt: nec filium earum simile quicquam habere: ac propterea eum non esse creaturam illarum similem, quæ ab ipso factæ sunt, sed præstantioris esse substantiæ, quàm qua vlla creatura prædita sit: quam quidem ex patre genitam esse, sacraliter perdocent: quippe cum modus eius generationis, à nulla mortali natura, vel verbis exprimi, vel cogitatione, comprehendi possit. Eodem modo etiam illud, Filium patri consubstantialem esse, ratione & exquisitum est, & probatum, non more corporeo debere intelligi, neque quicquam habere simile cum mortalibus animantibus. Nam, neque diuisione substantiæ, neque defectione, sed nec affectione vlla mutatione paternæ essentiæ & facultatis posse constare. Ingenitam enim patris naturam ab his omnibus, prorsus alienam esse: & hoc, patri consubstantialem esse, nihil

nihil aliud ostendere, quàm filium Dei ad reliquas creatu-
 ras nullam habere similitudinem: sed patris solum qui eum
 genuit, omnino similem esse: neque ex alia, quàm ex patris
 subsistentia & essentia genitum. Quod quidem sic exposi-
 tum, rectum videbatur assensione approbare. Nam nonnul-
 los veteres Episcopos, & scriptores, viros sanè disertos &
 illustres, in patris & filii diuinitate explicanda hoc verbo
 Consubstantiali vsos fuisse cognouimus. Sed de fide in cō-
 cilio Nicæno exposita diuulgataq; hæc hæctenus: cui quidē
 omnes ad vnum assensi sumus non temerè & inconsulto,
 sed secūdam sententias coram ipso sanctissimo Imperatore
 propositas discussasq;, & communi omnium consensu pro-
 pter causas, quæ supra commemoratæ sunt approbatas.
 Quinetiam anathematis formulam, quæ post fidem expla-
 natam ab illis proposita est, approbandam quoque putau-
 mus, propterea quòd vetet ne quisquam vocibus à scriptu-
 ris abhorrentibus (ex quibus in ecclesiis omnis fere confu-
 sio & discordia inuecta est) omnino vtatur. Etenim cum
 nulla scriptura diuinitus inspirata his vocibus vsa sit, Filiū
 Dei ex nihilo ortum esse, & tempus fuisse aliquando, cum
 non esset, & quæ sequuntur in eandem sententiam, minimè
 consentaneum videbatur, eas vel proferre, vel docere. Cui
 sententiæ tam præclarè decretæ constitutæque nos consen-
 simus: quandoquidem nunquam antehac eiusmodi verba
 vsurpare consueuimus. Ista ad vos, fratres charissimi, neces-
 sitate coacti misimus, non solum vti vobis decretum, quod
 nostram disquisitionem & assensionem secutum est, planum
 faceremus, verùm etiam vt intelligeretis, quòd primo, dum
 ea, quæ aliter ab aliis scripta erant, animum nostrum offen-
 dere videbantur, in vna eademq; sententia (sicut ratio po-
 stulabat) ad extremam vsque horam perstitimus. Verùm
 postea facilè sanè & sine vlla contentione ea, quæ nullam ha-
 bebant offensionem, tum demum amplexati sumus. Cū no-
 bis verborum sensum & sententiam æquis animis disqui-
 rentibus illa, quæ exposita erant, consentire viderentur cum
 his, quæ in fidei formula ante proposita à nobis concessa &
 probata fuerant.